

DIPLOMADOLGOZAT

Horváth Beáta
Természetvédelmi mérnök Msc

Keszthely
2023

DIPLOMADOLGOZAT KIVONAT

Földünk biodiverzitását veszélyeztető tényezők között az élőhelyek pusztulását és feldarabolódását közvetlenül a nem őshonos, inváziós fajok terjedése követi. Az inváziós fajok nemcsak természetvédelmi, erdő-vagy mezőgazdasági, de jelentős humánegészségügyi és ökonómiai problémát is okozhatnak.

Nagyon fontos e nem őshonos fajok terjedésének korai detektálása, gyors válaszlépések meghatározása a fajok további terjedésének megakadályozása céljából (CSISZÁR 2012).

Folyók, vizes élőhelyek mellett e fajok továbbterjedése még gyorsabb lehet, mivel számos vízparton élő özönnövény hidrochor, azaz propagulumait terjeszti a víz.

Tekintettel arra, hogy a Rába mellett élek, 250 méterre a vízparttól, illetve a Marcal is csak 4 km-re van az otthonomtól, így adta magát, hogy ezt a témát válasszam. Sajnos évről-évre tapasztalom, hogy növekszik a két terület inváziós fertőzöttsége.

Jelen állapot szerint új inváziós fajok még nem jelentek meg, az eddig általam felmértéken túl, de véleményem szerint a klímaváltozással, gyors terjeszkedési és jó szaporodási képességük miatt az általam vizsgált két térségben is számítanunk kell új özönfajok megjelenésére is.

Célkitűzésem, hogy:

- ❖ felmérjem a két folyó, a Rába és a Marcal, mint Natura2000-es terület inváziós fajait és fertőzöttségét általam reprezentatívnak tartott területeken,
- ❖ továbbá kezelési javaslattétel az inváziós növények visszaszorítása és az újabb özönfajok megjelenésének megelőzése érdekében.

A diplomadolgozatomban a lakhelyem közigazgatási határában, a lakóházamtól kb. 250 m-re folyó Rába, mint Natura2000-es terület, valamint a Rábától nem messze, szintén Natura2000-es területként a Marcal mentén előforduló idegenhonos inváziós fajokat mértem fel.

Fontos volt a témaválasztásomnál, hogy az inváziós növények megjelenése aktuális, természetvédelmi probléma, különös tekintettel a folyópartok, illetve a vizes élőhelyek mentén.

Mindkét folyó esetében a jobb, illetve a bal parton is pontokat rögzítettem, összesen nyolcat, kb. 100-150 méterenként. Adott ponton belül egy képzeletbeli 5*5 méteres kvadrátot jelöltem ki, amelyen belül rögzítettem az inváziós fajokat és fertőzöttségük mértékét. A felvételezést 2022. augusztus és szeptember hónapban készítettem, mert a legtöbb özönnövény ekkor van abban az állapotban, amikor könnyen határozható. A fertőzöttség megállapítására a következő skálát alkalmaztam:

- 0 – nincs jelen
- 1 – szálanként
- 2 – kisebb csoportokban
- 3 – meghatározó, maximum 50%
- 4 – 50% feletti
- 5 – monodomináns

A két folyó mentén eltérő özönnövény fajokat és fertőzöttséget találtam, kivéve az aranyvesszőt, amely mindkét Natura 2000-es területet veszélyezteti.

A Rába esetében a legnagyobb veszélyt az aranyvessző fajok (*Solidago* spp.), míg a Marcal esetében egyértelműen a cserjés gyalogakác (*Amorpha fruticosa*) és az aranyvessző fajok (*Solidago* spp.) okozzák. További özönfajok is jelen vannak mindkét területen, de azok terjedése nem agresszív.

A fellelt fajok legtöbbje gazdasági és természetvédelmi problémát okoz. Az özönnövények egyik alapvető tulajdonsága, hogy jó az alkalmazkodó-és szaporodási képességük, gyorsan terjeszkednek, hamar betöltik egy esetlegesen üresen maradt niche-t, ezáltal őshonos fajokat szorítanak ki, természetes élőhelyeket alakítanak át.

A természetes élőhelyek átalakulásával vagy akár eltűnésével változik, illetve eltűnik azok flórája és faunája is. Emiatt kiemelten fontos, hogy az inváziós fajok megjelenését és terjedését felmérjük, nyomon kövessük, hogy a későbbiek során be lehessen avatkozni a tovább terjedésük, megfékezésük miatt.

Viszont ajánlott nemcsak a három kiemelt, hanem a többi, a kutatásom során fellelt özönfaj monitorozása is. Fontos ezen területek fenntartása és megőrzése, ezért ajánlott kiemelt figyelmet fordítani rájuk.